

انتخاب شش دندان قدامی برای بیماران پروتز کامل

دکتر مریم معماریان^{*}+ - دکتر روزبه معصومی^{**}

* استاد بار گروه آموزشی پروتزهای دندانی، دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی تهران

** دندانپزشک

Title: Selection of six anterior teeth for edentulous patients

Authors: Memarian M. Assistant Professor*, Masoomi R. Dentist

Address: *Department of Prosthodontics, Faculty of Dentistry, Tehran University of Medical Sciences

Statement of Problem: Choosing an appropriate tooth for edentulous patients is a very important step in dentistry.

Purpose: This research has been done for determination of proper procedure for tooth selection in edentulous patients.

Methods and Materials: In this cross- sectional study 100 student and people who have come to a medical center (range 20-30 years old) were collected randomly and the size of their anterior teeth were determined. A gauge with 0.01 mm accuracy and flexible plastic millimeter was used in order for measurement of anatomic landmark. For achieving the relation between the sizes of teeth statistical analysis was done.

Results: 50% of patients were female and the other 50% were male. We found a relationship between mesiodistal width of six maxillary anterior teeth and mesiodistal width of six mandibular teeth that can be shown as follow:

In men: six mandibular anterior teeth width= $0.83 \times$ width of six maxillary anterior teeth -2.008

In women: six mandibular anterior teeth width= $0.56 \times$ width of six maxillary anterior teeth + 9.53

Also strong meaningful relationships between width of six anterior maxillary teeth and the width between corners of the lip in curve position have been noticed only in men which can be show as follow:

width of Six mandibular anterior teeth= $39.63 + 0.21 +$ the width between corners of lip in curve position for men

Conclusion: Although there are different ways for prediction of teeth size, it seems these findings can be helpful in determining and prediction of it.

Key words: Width of anterior teeth; Size of anterior teeth; Artificial teeth; Artificial teeth selection

Journal of Dentistry. Tehran University of Medical Sciences (Vol. 17; No. 4; 2005)

چکیده

بیان مسأله: انتخاب دندانهای مناسب برای بیماران بی‌دندان همواره مسأله پر اهمیتی در دندانپزشکی بوده است و روش‌های گوناگونی جهت این انتخاب تا به حال ارائه شده است.

هدف: مطالعه حاضر با هدف ارائه روش‌های مناسب انتخاب دندان در بیماران پروتز کامل انجام شد.

روش بررسی: در این مطالعه مقطعی، تعداد صد نفر از مراجعه‌کنندگان و دانشجویان این مرکز در محدوده سنی ۳۰-۲۰ سال مورد بررسی قرار گرفتند که نیمی مرد و نیمی دیگر زن بودند. به منظور انجام تحقیق از کولیس با درصد خطای ۱٪ میلیمتر

⁺ مؤلف مسؤول: دکتر مریم معماریان؛ آدرس: تهران - خیابان انقلاب اسلامی - خیابان قدس - دانشگاه علوم پزشکی تهران - دانشکده دندانپزشکی - گروه آموزشی پروتزهای

دندانی تلفن: ۰۲۶۴۰ ۲۲۴۶ داخلی ۶۴۰۱۱۲۲ دورنگار: ۰۲۶۴۰ ۱۱۲۲

و خطکش میلیمتری پلاستیکی قابل انعطاف برای اندازه‌گیری نقاط آناتومیک مورد نظر و فیس بو برای اندازه‌گیری بهنای صورت استفاده شد.

یافته‌ها: بین عرض مزیودستالی شش دندان قدامی فک بالا و عرض مزیودستالی شش دندان قدامی فک پایین رابطه معنی‌داری وجود داشت؛ این رابطه در مورد آقایان به صورت: $(-2/008) \times 83/0 =$ عرض شش دندان قدامی پایین + [عرض شش دندان قدامی بالا $\times 59/0 =$ عرض شش دندان قدامی بالا $\times 53/9 +$] عرض شش دندان خانمهای به صورت (بین عرض شش دندان قدامی فک بالا و اندازه گوشه لب در حالت قوس فقط در مردان رابطه معنی‌داری وجود داشت که به صورت: $(+21/0 + 63/39) =$ عرض شش دندان قدامی بالا) بود؛ این رابطه در خانمهای به دست نیامد.

نتیجه‌گیری: با وجود روش‌های مختلف جهت تعیین اندازه دندانها به نظر می‌رسد روش پیشنهادی کنونی، روش مناسبی جهت این تخمین است.

کلید واژه‌ها: عرض دندانهای قدامی؛ اندازه دندانهای قدامی؛ دندانهای مصنوعی؛ انتخاب دندان مصنوعی
مجله دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی تهران (دوره ۱۷، شماره ۴، سال ۱۳۸۳)

که اگر چه $ICTW^1$ و IAW^2 برابر نیستند ولی می‌توان با اضافه کردن 3% به مقدار IAW و استفاده تقریبی از آن به عنوان $LCTW$ موقع چیدن دندانهای پروتز کامل سود جست.

در سال ۱۹۹۲ LaVere و همکاران ارتباط بین طول و عرض دندان سانترال بالا روی کست را با طول و عرض صورت بررسی کردند. در این تحقیق از تعیین کننده دندانی TTI^3 استفاده شد. نتایج این تحقیق نشان داد که تنها $14/5$ ٪ همان نسبت $16/14$ طول صورت و طول دندان طبیعی روی کست را داشته‌اند و $71/9$ ٪ دارای صورتی بزرگتر از نسبت طول دندان روی کست بودند (۴).

در سال ۱۹۹۲ LaVere و همکاران قسمت دوم تحقیق خود را درباره مقایسه طول و عرض دندان سانترال بالا و طول و عرض صورت انجام دادند و گزارش کردند که در

مقدمه
یکی از اولین راههای ایجاد ارتباط بین انسانها در طول زندگی لبخند می‌باشد. یک لبخند خوشایند علاوه بر زیبایی چهره، عامل مهمی در نشان دادن شخصیت آدمی است. توانایی داشتن یک لبخند خوشایند مستقیماً به وضعیت دندانها و لثه و ارتباط بین آنها و لبها هنگام خندیدن و هماهنگی بین این مجموعه با ترکیب صورت بستگی دارد.

موفقیت در زیبایی دست دندان کامل، بر پایه انتخاب صحیح شش دندان قدامی بالا از نظر شکل و رنگ و در رابطه با مهارت دندانپزشک بر هماهنگی آنها با خط لب، خط لبخند و نیمرخ بیمار می‌باشد (۱).

در سال ۱۹۸۶ Hoffman و همکاران عرض بین پره‌های بینی را به عنوان یک راهنمای انتخاب دست دندان گزارش کردند (۲).

Lee نیز پس از تحقیق در این مورد، به این نتیجه رسید

¹ Inter Canine Cusptip Width

² Inter Alar Width

³ Trobyte Tooth Indicator

انسیزال در طولیترین قسمت و عرض سانترال از محل تماس مزیال تا دیستال دندان در^۱ انسیزالی در عریض‌ترین قسمت بر حسب میلیمتر اندازه گیری شد.

ARCD^۱ به وسیله خطکش با قابلیت ارجاعی عرض دیستال کائین یک سمت تا دیستال کائین سمت دیگر بر روی قوس در سمت لبیال و^۲ میانی اندازه گیری شد؛ این کار برای دندانهای فک پایین نیز انجام شد. برای اندازه گیری فاصله گوشه لبها در افراد مورد مطالعه، ابتدا سعی شد فرد در حالت استراحت فیزیولوژیک قرار گیرد و لبها تماس ملایمی با هم داشته باشند و بعد به وسیله خطکش میلیمتری، اندازه گیری توسط یک نفر و حداقل سه بار انجام و ثبت گردید و میانگین آن در مطالعه در نظر گرفته شد.

پهنهای صورت نیز به وسیله کمان صورتی (Face Bow) از برجسته‌ترین قسمت قوس گونه در یک طرف تا برجسته‌ترین قسمت طرف مقابل اندازه گیری گردید.

فرم صورت و فرم دندان سانترال نیز با توجه به فرم‌های سه گانه صورت و دندان سانترال بالا (مثلثی و دایره‌ای و مربعی) مورد بررسی قرار گرفت.

اطلاعات نه دست آمده با استفاده از آزمون آماری *t* و رگرسیون مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

در جدولهای ۱ تا ۳ شاخصهای مرکزی و متغیرهای مورد تفاوت اندازه در طول دندان سانترال فک بالا و نیز در عرض مزیودیستالی دندان سانترال فک بالا در بین زنان و مردان از نظر آماری اختلاف معنی‌داری را نشان داد ($P < 0.05$).

میانگین اندازه عرض گوشه لبها به صورت خطی و در

صورت استفاده از TTI برای انتخاب دندان مصنوعی در گروه سنی ۲۰-۳۰ سال بیشتر از ۵۰٪ دندانهای انتخاب شده طوبلتر از دندانهای طبیعی برای هر دو جنس خواهد بود (۵).

تحقیق McArthur در سال ۱۹۸۵ درباره بین عرض مزیودیستالی شش دندان قدامی بالا و عرض مزیودیستالی شش دندان قدامی پایین انجام گرفت. در این تحقیق سه روش مورد توجه واقع شد و نسبت حاصل در سه روش به ترتیب^{۱، ۲، ۳} بود؛ یعنی هنگامی که عرض مزیودیستالی شش دندان قدامی پایین موجود است با در نظر گرفتن نسبتهاي فوق می‌توان به عرض دیستال کائین یک طرف تا دیستال کائین طرف دیگر در فک بالا پی برد (۶).

Gakkai Zasshi در سال ۱۹۹۶ تحقیقی در مورد چگونگی انتخاب دندانهای قدامی برای پروتز کامل انجام داد و تأثیر سن و جنس را بر تعیین رنگ، اندازه و شکل دندانهای قدامی در پروتز کامل بررسی کرد (۷).

مطالعه حاضر با هدف ارائه روشی مناسب برای پیش‌بینی اندازه شش دندان قدامی انجام شد.

روش بررسی

در این مطالعه مقطعی، صد نفر در محدوده سنی ۲۰ تا ۳۰ سال (۵۰ نفر مرد و ۵۰ نفر زن) مورد مطالعه قرار گرفتند. این افراد دارای شرایط زیر بودند:

- ۱- وجود دندانهای قدامی بالا (از کائین تا کائین) سالم و بدون سایش
- ۲- عدم وجود هرگونه ترمیم و یا روکش بر روی دندانهای مورد مطالعه
- ۳- عدم وجود هرگونه روی هم قرار گرفتگی دندانهای مورد مطالعه
- ۴- عدم وجود بیماریهای پریودنтал

در این تحقیق طول دندان سانترال از حاشیه لشه تا لبه

^۱ Arch Distance Between the Distal Surface of the Canine

حالت قوس در مردان و زنان از نظر آماری اختلاف معنی‌داری بین عرض شش دندان قدامی فک بالا و عرض شش دندان قدامی فک پایین رابطه معنی‌داری به دست آمد (P<0.05). بررسی میانگین عرض صورت افراد مورد مطالعه نشان داد که پنهانی صورت ۵۶٪ از مردان ۱۳/۵ سانتیمتر و بیشتر و عرض شش دندان قدامی بالا در مردان رابطه‌ای معنی‌دار را نشان داد (P<0.05). در جدول ۴ برخی از نسبتهای به دست آمده در این مطالعه آمده است.

جدول ۱- متغیرهای اندازه‌گیری شده در ۵۰ نفر زن

عرض صورت	عرض دیستالی (قوسی) ۳ ۳	عرض دیستالی (قوسی) ۳ ۳	عرض گوشه (قوسی) ۳ ۳	عرض گوشه لب (خطی) لب (قوسی)	عرض گوشه لب (خطی) لب (قوسی)	عرض دندان دندان سانترال سانترال	طول دندان سانترال سانترال	متغیرها	
								یافته‌های آماری	یافته‌های آماری
۱۲۲/۴۴	۳۹/۴۹		۵۰/۰۲	۵۶/۵۴	۴۸/۶۷	۸/۵۳	۸/۹۱	میانگین	
۰/۴۴۴	۱/۶۴۵		۱/۹۵۶	۳/۲۵۷	۲/۹۶۳	۰/۹۱۱	۰/۷۰۴	انحراف معیار	
۱۱۴	۳۶		۴۶	۴۷/۵	۴۱	۶/۵	۹	حداقل	
۱۳۱	۴۳		۵۵	۶۴	۵۷	۱۰	۱۱/۵	حداکثر	
۱۲۲	۳۹/۵		۵۰	۵۶/۲۵	۴۸/۵	۸/۵	۱۰	میانه	

جدول ۲- میانگین متغیرهای اندازه‌گیری شده در ۵۰ نفر مرد

عرض صورت	عرض دیستالی (قوسی) ۳ ۳	عرض دیستالی (قوسی) ۳ ۳	عرض گوشه (قوسی) ۳ ۳	عرض گوشه لب (خطی) لب (قوسی)	عرض گوشه لب (خطی) لب (قوسی)	عرض دندان دندان سانترال سانترال	طول دندان سانترال سانترال	متغیرها	
								یافته‌های آماری	یافته‌های آماری
۱۳۶/۰۱	۴۲/۱		۵۲/۷۵۲	۵۹/۸۶	۵۲/۶۵	۹/۰۷۸	۱۰/۳۴۲	میانگین	
۰/۹۱۵	۲/۲۲۶		۲/۱۷۱	۳/۴۱۵	۳/۲۱۷	۰/۷۳۸	۰/۸۸۱	انحراف معیار	
۱۲۳	۳۷		۴۸	۵۰	۴۲	۷/۵	۸	حداقل	
۱۷۵	۴۹		۶۱	۶۶	۶۰	۱۱	۱۲	حداکثر	
۱۳۵	۴۲		۵۲/۵۵	۶۰	۵۲/۵	۹	۱۰/۲۵	میانه	

جدول ۳- میانگین متغیرهای اندازه‌گیری شده در ۱۰۰ نفر بدون توجه به جنس (بر حسب میلیمتر)

عرض صورت	عرض دیستالی (قوسی) ۳ ۳	عرض دیستالی (قوسی) ۳ ۳	عرض گوشه (قوسی) ۳ ۳	عرض گوشه لب (خطی) لب (قوسی)	عرض گوشه لب (خطی) لب (قوسی)	عرض دندان دندان سانترال سانترال	طول دندان سانترال سانترال	متغیرها	
								یافته‌های آماری	یافته‌های آماری
۱۲۹/۲۲۵	۴۰/۷۹۵		۵۱/۲۸۶	۵۸/۲۰	۵۰/۶۶	۸/۸۰۴	۱۰/۱۲۶	میانگین	
۰/۹۸۴	۲/۲۴۸		۲/۴۷۲	۲/۷۱۵	۳/۶۷	۰/۸۶۹	۰/۸۲۳	انحراف معیار	
۱۱۴	۳۶		۴۶	۴۷/۵	۴۱	۶/۵	۸	حداقل	
۱۷۵	۴۹		۶۱	۶۶	۶۰	۱۱	۱۲	حداکثر	
۱۲۸	۴۰/۹		۵۲	۵۸/۷۵	۵۰/۲۵	۹	۱۰	میانه	

دندان سانترال بالا از نظر آماری نشان داد ($P < 0.05$).

بحث و نتیجه‌گیری

MCArthur میانگین اندازه طول دندان سانترال فک بالا را $10/5$ میلیمتر و میانگین عرض آن را $8/5$ میلیمتر گزارش کرد (۶). در مطالعه حاضر میانگین طول دندان سانترال فک بالا $10/12$ میلیمتر (در مردان $10/34$ میلیمتر و در زنان $8/91$) بود؛ همچنین میانگین عرض دندان سانترال فک بالا $8/8$ میلیمتر به دست آمد که این مقدار در مردان به طور متوسط $9/07$ میلیمتر و در زنان $8/53$ میلیمتر حاصل شد. اندازه این دندان از نظر طول و عرض در مردان بزرگتر از زنان بود که این خود تأییدی بر تحقیقات قبلی است.

جدول ۴- نسبتها در کل جامعه مورد مطالعه

$\frac{C}{A}$	$\frac{E}{A}$	$\frac{C}{D}$	$\frac{A}{B}$	
$2/51$	$1/122$	$14/67$	$1/260$	میانگین
$2/47$	$0/94$	$17/53$	$1/14$	حداقل
$2/86$	$1/32$	$15/9$	$1/37$	حداکثر

A: عرض شش دندان قدامی بالا B: عرض شش دندان قدامی پایین C: عرض صورت D: عرض سانترال بالا E: گوشه لب در حالت قوس

جدول ۵- رابطه فرم صورت و جنس

فرم صورت					
جمع	چهارگوش	سه گوش	بیضی	جنس	
$50\% (100)$	$16\% (22)$	$16\% (22)$	$18\% (26)$	مرد	
$50\% (100)$	$13\% (26)$	$11\% (22)$	$26\% (52)$	زن	
$100\% (100)$	$29\% (29)$	$27\% (27)$	$44\% (44)$	جمع	

جدول ۶- رابطه فرم دندان سانترال با جنس

فرم سانترال					
جمع	سه گوش	چهارگوش	بیضی	جنس	
$50\% (100)$	$17\% (34)$	$16\% (22)$	$17\% (34)$	مرد	
$50\% (100)$	$10\% (20)$	$15\% (30)$	$25\% (50)$	زن	
$100\% (100)$	$27\% (27)$	$31\% (21)$	$42\% (42)$	جمع	

قابل ذکر است این رابطه در زنان از نظر آماری معنی دار نبود. بین اندازه گوشه لب در حالت قوس و عرض شش دندان قدامی بالا فقط در مردان همبستگی معنی دار وجود داشت.

روابط به دست آمده برای خانمهای مورد مطالعه (۵۰ نفر) به شرح زیر می‌باشد:

(عرض شش دندان قدامی بالا $= 9/53$) عرض شش دندان قدامی پایین

میانگین عرض شش دندان قدامی بالا $= 11/5$ - میانگین عرض گوشه لب در حالت قوس

میانگین عرض شش دندان قدامی بالا $= 59/1$ - میانگین عرض صورت

میانگین عرض سانترال راست بالا $= 8/5$ - میانگین عرض گوشه لب در حالت قوس

میانگین عرض سانترال راست بالا $= 0/83$ - میانگین عرض شش دندان قدامی بالا

روابط به دست آمده برای آقایان مورد مطالعه (۵۰ نفر) (عرض شش دندان قدامی بالا $= 2/008$) عرض شش دندان قدامی پایین

$= 39/63$ + (اندازه گوشه لب در حالت قوس $\times 1/21$) عرض شش دندان قدامی بالا

میانگین عرض شش دندان قدامی بالا $= 0/12$ - میانگین عرض گوشه لب در حالت قوس

میانگین عرض شش دندان قدامی بالا $= 0/61$ - میانگین عرض صورت

میانگین عرض سانترال راست بالا $= 0/85$ - میانگین عرض گوشه لب در حالت قوس

میانگین عرض سانترال راست بالا $= 0/83$ - میانگین عرض شش دندان قدامی بالا

همچنین در همین رابطه فرم صورت و فرم دندان سانترال افراد نیز مقایسه شد (جدول ۵ و ۶).

آزمون آماری t رابطه معنی داری را بین فرم صورت و فرم

میانگین عرض شش دندان قدامی بالا در این مطالعه $51/38$ میلیمتر (در مردان $52/75$ میلیمتر و در زنان $50/02$ میلیمتر) بود. این اختلاف اندازه بین زنان و مردان ایرانی حدود $2/7$ میلیمتر حاصل شد. Hoffman و همکاران پس از بررسی 340 نفر، میانگین عرض شش دندان قدامی بالا را $44/85$ میلیمتر (۲) و Shillinburg و همکاران این مقدار را $45/8$ میلیمتر گزارش کردند (۸).

عرض شش دندان قدامی فک بالا در افراد مورد مطالعه بیشتر از تحقیقات فوق است؛ ولی بیشترین مقدار تکرار شده این نمونه برای مردان 52 میلیمتر و برای زنان 50 میلیمتر بود که تقریباً با مقادیر گزارش شده توسط LaVere و همکاران در سال 1994 یکسان است. در گزارش این

حقیقان، این مقدار برای مردان 53 میلیمتر و برای زنان 50 میلیمتر گزارش شده بود (۵). در مطالعات Shillinburg و همکاران عرض مجموع سانترال‌های بالا 37% اندازه عرض شش دندان قدامی فک بالا را اشغال کرد؛ ولی در مطالعه حاضر عرض مجموع سانترال‌های بالا $39/41\%$ اندازه عرض شش دندان قدامی فک بالا بود؛ این یافته نشان‌دهنده بزرگتر بودن عرض دندانهای سانترال در جامعه مورد مطالعه است.

تفاوت اندازه عرض شش دندان قدامی فک بالا ($51/386$ میلیمتر) با مطالعه Shillinburg و همکاران ($45/8$ میلیمتر) $5/58$ میلیمتر است. در مطالعه حاضر میانگین عرض گوشه لبها در حالت خطی $50/66$ میلیمتر و میانگین عرض مزیودیستالی $3/3$ $51/386$ میلیمتر بود؛ یعنی میانگین عرض مزیودیستالی $3/3$ $1/4\%$ از میانگین عرض گوشه لبها در حالت خطی بیشتر بود که مقدار ناچیزی است؛ یعنی می‌توان با اندازه گرفتن عرض گوشه لبها در حالت خطی به اندازه عرض

منابع:

- 1- Dibai N, Caro S. Aesthetics and osseointegration for the completely edentulous. J Dent Que. 1990; 27: 407-11.
- 2- Hoffman W Jr, Bomberg TJ, Hatch RA. Interalar width as a guide in denture tooth selection. J Prosthet Dent. 1986; 55 (2): 219-21.

- 3- Lee J. The pleasing appearance in arthifical dentures. Dent Esthetics 1992; 98-100.
- 4- LaVere AM, Marcroft KR, Smith RC, Sarka RJ. Denture tooth selection: an analysis of the natural maxillary central incisor compared to the length and width of the face. Part I. J Prosthet Dent 1992; 67(5):661-3.
- 5- LaVere AM, Marcroft KR, Smith RC, Sarka RJ. Denture tooth selection: an analysis of the natural maxillary central incisor compared to the length and width of the face: Part II. J Prosthet Dent 1992; 67(6):810-12.
- 6- McArthur DR. Determination of approximate size of maxillary anterior denture teeth when mandibular anterior teeth are present. Part II: Mold selection. J Prosthet Dent 1985;53(3):369-73.
- 7- Gakkai Zasshi RM. Clinical application of teeth size analysis. Am. J Orthod 1982; 48:204-6.
- 8- Shillinburg HT, Kaplan MJ, Grace CS. Tooth dimensions- A Comparative study J South calif Dent Assoc 1972 40:83